

Research Paper

Psychometric Properties of the Persian Version of the Defensive Pessimism Questionnaire

Mohaddeseh Allami¹ , Mahmoud Kazemi^{2*}

1. M.A. in Educational Psychology, Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Zanjan, Zanjan, Iran
2. Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Zanjan, Zanjan, Iran

Article info:

Received: 25.05.2025
Revised: 08.06.2025
Accepted: 13.06.2025

Keywords:

Defensive Pessimism Questionnaire, negative expectation, mental preoccupation, psychometrics

Publisher: University of Zanjan

Abstract

Defensive pessimism, a lesser-known type of pessimism, was first introduced by Norem and Cantor (1986) as a strategy to reduce anxiety. This construct has received less attention in domestic research literature. The present study aimed to investigate the psychometric properties of Norem's Defensive Pessimism Questionnaire (DPQ) among students at the University of Zanjan during the 2024-2025 academic year. Data from 375 individuals, selected through cluster random sampling, were included in the final analysis. Norem's Defensive Pessimism Questionnaire consists of 12 items and two subscales: negative expectation and mental preoccupation. For data analysis, Cronbach's alpha coefficient, qualitative and quantitative content analysis, confirmatory factor analysis, and convergent validity using Pearson correlation were employed. The overall reliability of the questionnaire was 0.76, while the reliabilities for the negative expectation and mental preoccupation subscales were 0.78 and 0.74, respectively. Test-retest reliability after one week was 0.91. Quantitative content validity, calculated using CVR and CVI indices, was above 0.8 and 0.9, respectively. In convergent validity analysis, the correlations of DPQ with negative affect (0.10), positive affect (-0.09), optimism (-0.15), and pessimism (0.17) were statistically significant. Factorial validity was examined using confirmatory factor analysis in LISREL software, which supported the initial two-factor structure. The model fit indices were generally reported as favorable. The results indicated that the Defensive Pessimism Questionnaire is a valid and reliable tool for measuring this construct among the student population.

Use your device to scan and read the article online

Citation: Allami, M & Kazemi, M. (2025). Psychometric properties of the Persian version of the Defensive Pessimism Questionnaire. *Iranian Journal of Psychoeducational Assessment*, 1 (1), 72-85. <https://doi.org/10.30470/ijpa.2025.726665>

*Corresponding Author: Mahmoud Kazemi

Address: Department of psychology, Faculty of Humanities, University of Zanjan, Zanjan, Iran

Email: mdkazemi@znu.ac.ir

Extended Abstract

Introduction

Defensive pessimism is an adaptive cognitive strategy combining low expectations (pessimism) and mental rehearsal of possibilities (mental preoccupation) that individuals employ to manage anxiety and improve performance in challenging situations. Although this construct is associated with positive outcomes such as academic motivation and self-regulation, its correlation with neuroticism and perfectionism traits has also been reported. The Defensive Pessimism Questionnaire (DPQ) by Norem (2001), with two subscales of negative expectations and mental preoccupation, is a common tool for measuring this construct that has been validated in various cultures. However, its Persian version has not yet been psychometrically examined. This study aimed to investigate the validity, reliability, and factor structure of the Persian version of DPQ in a sample of Iranian students.

Methods

This applied research was conducted using a descriptive-correlational approach with emphasis on confirmatory factor analysis. The statistical population included all bachelor's and master's students at the University of Zanjan during the 2024-2025 academic year (approximately 10,000 individuals). Using cluster random sampling and Cochran's formula (with a 0.05 error margin), 375 participants were selected as the final sample. Three main instruments were used in this study: 1) The Defensive Pessimism Questionnaire (DPQ) with 12 items based on a 7-point Likert scale and two subscales, 2) The Life Orientation Test-Revised (LOT-R) for assessing convergent validity, and 3) The Positive and Negative Affect Schedule (PANAS) for examining correlations with emotions. In data analysis, validity was first examined from different perspectives: item validity (item correlation with the underlying factor), qualitative and quantitative content validity (using CVR and CVI indices), convergent validity (through correlation with LOT-R and PANAS), and construct validity (via confirmatory factor analysis). In the reliability section, Cronbach's alpha, composite reliability, and test-retest reliability were calculated. For data analysis, SPSS 27 was used for descriptive analyses, and LISREL 10.2 was used for confirmatory factor analysis.

Results

Results from the analysis of 375 participants' data showed that all questionnaire items had normal distributions, with skewness and kurtosis values within the acceptable range (± 1). The mean item scores ranged from 2.05 to 2.28, and all items showed significant item-total correlations ranging from 0.31 to 0.44. Therefore, the item validity was confirmed. In the assessment of content validity, qualitative content validity was confirmed based on the experts' opinions and consensus. Since the CVI indices for all items were above 0.9 and the CVR indices were above 0.8, quantitative content validity was also confirmed. Convergent validity results revealed significant correlations between DPQ scores and negative affect (0.10), positive affect (-0.09), optimism (-0.15), and pessimism (0.17), all significant at the 0.01 level. Confirmatory factor analysis confirmed the original two-factor structure of the questionnaire. Standardized factor loadings ranged from 0.54 to 0.77, all statistically significant. Model fit indices including χ^2/df (1.74), RMSEA (0.044), CFI (0.96), TLI (0.94), and SRMR (0.04) were all within desirable ranges, indicating good model fit. In reliability assessment, Cronbach's alpha was 0.76 for the total scale, and 0.78 and 0.74 for the negative expectations and mental engagement subscales, respectively. Test-retest reliability after one week showed an intraclass correlation coefficient of 0.91, indicating high temporal stability of the instrument.

Conclusion

The findings demonstrated that the Persian version of DPQ has satisfactory validity and reliability, and its two-factor structure was confirmed in the Iranian sample. These results are consistent with international studies (e.g., Lee & Duan, 2016; Shimizu et al., 2019). The positive correlation with negative affect and negative correlation with optimism indicate appropriate

convergent validity of the instrument. Additionally, the high test-retest reliability (0.91) suggests good temporal stability of the scale.

The findings demonstrated that the Persian version of DPQ has satisfactory validity and reliability, and its two-factor structure was confirmed in the Iranian sample. These results are consistent with international studies (e.g., Lee & Duan, 2016; Shimizu et al., 2019). The positive correlation with negative affect and negative correlation with optimism indicate appropriate convergent validity of the instrument. Additionally, the high test-retest reliability (0.91) suggests good temporal stability of the scale.

Ethical Considerations

Before conducting the research, the objectives of the study were explained to the participants, and their informed consent was obtained. The ethical standards of the American Psychological Association and the ethical guidelines of the Iranian Psychological Association and Counseling Organization were adhered to in this study. All ethical considerations, including confidentiality, prioritizing participants' psychological well-being, integrity, accuracy in citations, acknowledgment of others, adherence to ethical values in data collection, and safeguarding participants' privacy, were taken into account by the researchers.

Funding

All financial resources and costs for research and publication of the article have been paid by the authors and no financial support has been received.

Authors' Contributions

In this study, Mahmoud Kazemi contributed to ideation, theoretical framework development, topic selection, and correspondence, while Mohadeseh Allami participated in data collection and data analysis. Both authors collaborated in writing and structuring the manuscript.

Conflicts of interest

The authors declare that they have no conflicts of interest.

مقاله پژوهشی

ویژگی‌های روانسنجی نسخه فارسی پرسشنامه بدبینی دفاعی

محدثه علامی^۱، محمود کاظمی^۲

۱. کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

۲. دانشیار گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

چکیده

بدبینی دفاعی، یکی از انواع کمتر شناخته شده بدبینی، نخستین بار توسط نورم و کانتور (۱۹۸۶) به عنوان راهبردی برای کاهش اضطراب معرفی شد. این سازه در ادبیات پژوهشی داخلی کمتر مورد توجه قرار گرفته است. مطالعه حاضر با هدف بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه بدبینی دفاعی نورم (DPQ) در جامعه دانشجویان دانشگاه زنجان در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۰۴ انجام شد. اطلاعات ۳۷۵ نفر از این جامعه که به شیوه تصادفی خوشه‌ای انتخاب شده بود وارد تحلیل نهایی شدند. پرسشنامه بدبینی دفاعی نورم دارای ۱۲ ماده و دو خرده مقیاس انتظار منفی و درگیری ذهنی است. برای تحلیل داده‌ها، از ضریب آلفای کرونباخ، تحلیل محتوای کیفی و کمی، تحلیل عاملی تأییدی و روایی همگرا با همبستگی پیرسون استفاده شد. اعتبار کل پرسشنامه ۰/۷۶ و برای خرده مقیاس‌های انتظار منفی و درگیری ذهنی به ترتیب ۰/۷۸ و ۰/۷۴ به دست آمد. پایایی بازآزمایی پس از یک هفته نیز ۰/۹۱ بود. روایی محتوایی کمی با شاخص‌های CVI و CVR به ترتیب بیش از ۰/۸ و ۰/۹ محاسبه شد. در بررسی روایی همگرا همبستگی DPQ با عاطفه منفی ۰/۱۰، با عاطفه مثبت ۰/۰۹-، با خوشبینی ۰/۱۵- و با بدبینی ۰/۱۷ بود که از نظر آماری معنادار بودند. روایی عاملی نیز با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی در نرم‌افزار LISREL بررسی و طی آن از ساختار دو عاملی اولیه حمایت شد. شاخص‌های برازش مدل به طور کلی مطلوب گزارش شدند. نتایج نشان داد که پرسشنامه بدبینی دفاعی ابزاری روا و معتبر برای سنجش این سازه در جامعه دانشجویان ایرانی است.

اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۱/۱۱

تاریخ داوری: ۱۴۰۴/۰۳/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۰۸

واژه‌های کلیدی:

پرسشنامه بدبینی دفاعی، انتظار منفی، درگیری ذهنی، روانسنجی

ناشر: دانشگاه زنجان

استناد: علامی، م. و کاظمی، م. (۱۴۰۴). ویژگی‌های روانسنجی نسخه فارسی پرسشنامه بدبینی دفاعی. *سنجش روانی*

تربیتی، (۱)، ۷۲-۸۵. <https://doi.org/10.30470/ijpa.2025.726665>

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن
مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید.

* نویسنده مسئول: محمود کاظمی

نشانی: گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران

پست الکترونیکی: mdkazemi@znu.ac.ir

مقدمه

یکی از چالش‌های زندگی روزمره، رویارویی افراد با موقعیت‌هایی چون امتحانات، انتظارات شغلی و روابط عاطفی است که دربرگیرنده شکست یا موفقیت هستند. اغلب این موقعیت‌ها احساس رضایت یا نارضایتی از خود را برمی‌انگیزند. یافتن راهبردهای مقابله‌ای^۱ برای کمک به مدیریت این موقعیت‌های بالقوه استرس‌زا و پراضطراب مفید به نظر می‌رسد (سیبلد^۲، ۲۰۲۰). غالباً افراد با عزت‌نفس پایین، در مقابل تهدیدهای احتمالی برای تصویر شکننده‌شان از شایستگی خویش، آسیب‌پذیرترند. این گونه عوامل تهدیدکننده‌ی ارزش خویش موجب اضطراب این افراد می‌شود. در این شرایط، محافظت از عزت‌نفس برای ایشان اولویت است و برخی را برمی‌انگیزد تا راهبردهای پیچیده‌ای اتخاذ کنند که به آنها امکان می‌دهد شکست احتمالی را از ارزش خود جدا کنند. یکی از این راهبردهای رایج محافظت از خود، بدینی دفاعی^۳ است (فرداس^۴ و همکاران، ۲۰۲۰).

بدینی دفاعی یک راهبرد مقابله‌ای شناختی است که به فرد اجازه می‌دهد تا احساسات، رفتارها و افکار خود را تنظیم کند (نورم^۵، ۲۰۰۸ ب). این راهبرد شامل دو مؤلفه بدینی^۶ (انتظار منفی) و بازتاب^۷ (درگیری ذهنی) است که اولی به ایجاد انتظارات غیرواقعی کم و دومی به فکرکردن در مورد همه احتمالات قبل از عمل برای جلوگیری از شکست اشاره دارد (لی و دوان^۸، ۲۰۱۸). تمامی افراد در زمان‌ها و موقعیت‌های مختلف ممکن است این راهبرد را به کار برند و به افرادی خاص منحصر نمی‌شود (نورم، ۲۰۰۱). با این حال، برخی افراد نسبت به دیگران از بدینی دفاعی به میزان بیشتری و به‌عنوان سبک کلی واکنش به موقعیت‌های پیشرو استفاده می‌کنند (نتومانیس^۹ و همکاران، ۲۰۱۰). افرادی که به‌عنوان بدین دفاعی شناخته می‌شوند، انتظارات غیرواقعی پایینی از خود و توانایی عملکردشان دارند. این مجموعه انتظارات پایین به طور خاص قبل از درگیر شدن در هر موقعیت مخاطره‌آمیزی شکل می‌گیرد و به این روش فرد خود را برای شکست احتمالی آماده می‌کند، بنابراین انگیزه کار سخت را برای خود ایجاد می‌کند تا بتواند از شکست فرار کند (گوپتا و میلم^{۱۰}، ۲۰۲۱). بدینان دفاعی به نوعی اضطراب را مهار کرده و آن را برای دستیابی به اهداف بالاتر به کار می‌گیرند (پارا^{۱۱}، ۲۰۰۹).

بدینی دفاعی اغلب با راهبرد خوش‌بینی^{۱۲} مقایسه شده و در تضاد با آن قرار می‌گیرد (نورم، ۲۰۰۸ الف؛ گارسیا^{۱۳}، ۱۹۹۵؛ شورز و روبن^{۱۴}، ۱۹۹۸). برخی از پژوهش‌ها نشان می‌دهند بدین‌های دفاعی، در مقایسه با خوش‌بین‌ها، بیشتر احتمال دارد خودپنداره منفی داشته باشند (نورم و اسمیت^{۱۵}، ۲۰۰۶)، وظایف زندگی خود را در تضاد با یکدیگر بدانند (کانتور^{۱۶} و همکاران، ۱۹۸۷) و از عملکرد گذشته و تلاش‌های فعلی خود احساس نارضایتی کنند (نورم و اسمیت، ۲۰۰۶). با این حال، شواهدی نیز وجود دارد مبنی بر اینکه بدینان دفاعی اغلب به‌اندازه خوش‌بینان برای رویارویی با چالش‌ها آماده هستند و تفاوت معناداری در موفقیت بین دو گروه وجود ندارد (نورم، ۲۰۰۱). شایان ذکر است که بدینان دفاعی ممکن است نسبت به خوش‌بین‌ها آگاهی بیشتری نسبت به خطرات سلامتی و رفتارهای نظارتی بهتر برای پیشگیری از مشکلات مربوط به سلامت نشان دهند (نورم، ۲۰۰۱).

بدینی دفاعی با صفت بدینی نیز مقایسه شده است (شورز و روبن، ۱۹۹۰). صفت بدینی به‌عنوان یک ویژگی شخصیتی پایدار تعریف می‌شود که در آن فرد به صورت عادی و مداوم انتظار وقوع نتایج منفی را دارد و تمایل دارد بر جنبه‌های نامطلوب زندگی تمرکز کند. این صفت با نگرشی ثابت و کلی به آینده همراه است که در آن احتمال موفقیت و رویدادهای مثبت کمتر ارزیابی می‌شود. تحقیقات نشان داده‌اند که این ویژگی می‌تواند تأثیرات منفی قابل توجهی بر سلامت روان و عملکرد فرد داشته باشد (زیگلر-هیل^{۱۷} و همکاران، ۲۰۲۰). اگرچه بدینی دفاعی با صفت بدینی همبستگی متوسطی دارد، اما این دو سازه متمایز هستند (نیومن و همکاران، ۲۰۰۹). بدینان دفاعی از این راهبرد به‌عنوان یک استراتژی شناختی مؤثر برای محافظت از خود، به نحوی سازگار و انعطاف‌پذیر استفاده می‌کنند (لی و دوان، ۲۰۱۶). آنها صرفاً انتظار بدترین چیزها را برای خود ندارند و عموماً تمایل دارند به طور ذهنی به تمرین بپردازند یا به طور گسترده درباره آنچه ممکن است اتفاق بیفتد فکر کنند. به عبارت دیگر، آنها به طور فعال نتایج مثبت احتمالی را نیز در نظر می‌گیرند (نیومن^{۱۸} و همکاران، ۲۰۱۹).

تحقیقات گذشته اثرات روان‌شناختی مختلفی از این راهبرد را نشان داده است، برخی شواهدی نشان می‌دهد بدینی دفاعی با مشکلات عاطفی و فیزیکی طولانی‌مدت (لی^{۱۹} و همکاران، ۲۰۱۰؛ سیری^{۲۰} و همکاران، ۲۰۰۸)، خلق منفی (نورم و اسمیت، ۲۰۰۶)، انگیزه پیشرفت کم (شورز و روبن، ۱۹۹۰)، نتایج عملکرد ضعیف (اسپنسر^{۲۱} و نورم، ۱۹۹۶) و فرسودگی شغلی همراه است (فرداس و همکاران، ۲۰۱۹). همچنین به‌کارگیری این راهبرد همبستگی مثبتی با روان‌رنجوری، استرس، اضطراب صفت و کمال‌گرایی دارد (لی و دوان، ۲۰۱۶؛ زیمرمن و لادوک^{۲۲}، ۲۰۱۶؛ تاکره و سباستین^{۲۳}، ۲۰۲۱).

1 Coping strategies

2 Seebold

3 Defensive pessimism

4 Ferradás

5 Norem

6 Pessimism

7 Reflectivity

8 Lei & Duan

9 Ntoumanis

10 Gupta & Myllem

11 Parra

12 Strategic optimism

13 Garcia

14 Showers & Ruben

15 Smith

16 Cantor

17 Zeigler-Hill

18 Newman

19 Lee

20 Seery

21 Spencer

22 Zimmerman & LaDuke

23 Thakre & Sebastian

شواهد دیگر از بدبینی دفاعی به عنوان یک استراتژی بالقوه انطباقی برای مدیریت اضطراب و افزایش انگیزه هنگام رویارویی با وظایف چالش برانگیز حمایت می کنند (نورم، ۲۰۰۸ الف). به طور مثال چندین پژوهش نشان داده اند بدبینی دفاعی می تواند یک مکانیسم راهبردی مؤثر برای دانش آموزان با عزت نفس پایین برای تشویق مشارکت آن ها در زمینه تحصیلی، چه با قصد بهبود خود و چه با قصد دستیابی به عملکرد خوب باشد. در واقع بدبینی دفاعی با سطوح بالای تلاش، یادگیری عمیق و خودتنظیمی در زمینه تحصیلی همراه است (ارونن^۱ و همکاران، ۱۹۹۸؛ کانو^۲ و همکاران، ۲۰۱۸؛ ریورو^۳، ۲۰۱۴). همچنین به کارگیری این راهبرد با تفکر انتقادی و هوشیاری بالاتر فرد همسو است (توماس^۴، ۲۰۱۱).

با توجه به تأثیر و رابطه بدبینی دفاعی با بسیاری از هیجان ها، صفات روانی و پیامدهای رفتاری، ساخت ابزاری معتبر برای اندازه گیری آن از اهمیت برخوردار است. نخستین بار نورم و کانتور (۱۹۸۶) یک پرسشنامه تک بعدی (انتظارات منفی) برای ارزیابی بدبینی دفاعی ایجاد کردند. متعاقباً، پرسشنامه بدبینی دفاعی^۵ (DPQ) دیگری با ۱۲ ماده ساخته شد که شامل دو عامل همبسته تحت عنوان بازتاب یا درگیری ذهنی (به عنوان مثال، من اغلب سعی می کنم بفهمم که چقدر احتمال دارد در این شرایط بسیار ضعیف عمل کنم) و بدبینی یا انتظار منفی (به عنوان مثال، من وارد این موقعیت ها می شوم و انتظار بدترین ها را دارم، حتی اگر بدانم که احتمالاً خوب عمل خواهم کرد) بود که حوزه انتظارات منفی و تأمل درباره احتمالات را ارزیابی می کردند (نورم و چانگ^۶، ۲۰۰۱). اگرچه پرسشنامه بدبینی دفاعی (DPQ) به عنوان معیاری تک بعدی برای بدبینی دفاعی در نظر گرفته شده است (مارتین^۷ و همکاران، ۲۰۰۱)، تحلیل عاملی نشان می دهد که بدبینی و بازتاب عوامل متفاوت اما همبسته هستند (لیم^۸، ۲۰۰۹). پژوهشگران در جوامع گوناگون روایی و اعتبار این ابزار را مطالعه و از آن در پژوهش هایشان استفاده کرده اند (رامیرز ماستره^۹ و همکاران، ۲۰۲۰؛ شیمیزو^{۱۰} و همکاران، ۲۰۱۹؛ زیبتالاک^{۱۱}، ۲۰۱۶؛ سلیک اوروکو^{۱۲}، ۲۰۱۳). اگرچه اعتبار این ابزار تاکنون در ایران مورد بررسی قرار نگرفته است اما پرسشنامه های مربوط به سازه های مشابه که به اندازه گیری بدبینی می پردازند پیش از این در ایران اعتباریابی شده است. به عنوان مثال یکی از پرسشنامه هایی که به مطالعه ی بدبینی می پردازد پرسشنامه ناامیدی بک^{۱۳} (BHS) است. این پرسشنامه در سال ۱۹۸۸ توسط بک ساخته شده است. مجدداً در سال ۱۹۹۳ مورد تجدید نظر قرار گرفته است. هدف آن سنجش میزان ناامیدی در ۵ بعد (یاس در دستیابی به خواسته ها، عدم اطمینان به آینده، بدبینی، نوسان در مورد آینده، انتظار منفی نسبت به آینده) است (سلطانی و حسینی، ۱۳۹۷). ترصفی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهش خود اعتبار پرسشنامه را با استفاده از همسانی درونی (ضریب آلفای کرونباخ) ۰/۷۹ به دست آوردند و روایی نیز با استفاده از تحلیل عاملی مورد بررسی قرار گرفته و مطلوب ارزیابی شد. ابزار دیگری که به بررسی مفهوم بدبینی و خوش بینی می پردازد پرسشنامه جهت گیری زندگی^{۱۴} (LOT) است. این پرسشنامه ۱۰ ماده ای در سال ۱۹۹۴ توسط شیبیر^{۱۵} و همکاران (۱۹۹۴) طراحی شد و هدف آن سنجش میزان خوش بینی سرشتی در افراد نوجوان و بزرگسال بود. در این پرسشنامه تعدادی از گویه ها انحرافی است، تعدادی به سنجش خوش بینی می پردازند و تعدادی نیز سنجش بدبینی را بر عهده دارند. گویه های خوش بینی و بدبینی به گونه ای محاسبه می شوند که نمرات بالاتر به ترتیب نشان دهنده سطوح بالاتر خوش بینی و بدبینی است. کجیاف و همکاران (۱۳۸۵) در مطالعه خود اعتبار پرسشنامه جهت گیری زندگی را در جمعیت ایرانی بررسی کردند و ضریب آلفای کرونباخ را ۰/۷۴ گزارش کردند. با این وجود تمامی این ابزارها به بررسی ویژگی های صفت بدبینی و نه بدبینی دفاعی می پردازند. همان طور که پیش از این ذکر شد صفت بدبینی با بدبینی دفاعی متفاوت است و ابزاری مجزا نیاز است تا بتوان آن را سنجید.

با توجه به ارتباط سازه بدبینی دفاعی با سازه های مختلف روان شناختی از جمله اضطراب، عزت نفس، عملکرد شغلی و تحصیلی و راهبردهای خودتنظیمی، دسترسی به ابزاری معتبر و پایا برای سنجش این خصیصه شخصیتی - رفتاری می تواند در مطالعه و شناسایی افراد واجد این ویژگی سودمند باشد. شناسایی افراد بدبین دفاعی می تواند به دست اندرکاران در حیطه های آموزشی، تربیتی، درمانی و مدیریتی در پیش بینی و کنترل رفتارهای متأثر از بدبینی دفاعی کمک نماید؛ بنابراین پژوهش حاضر قصد دارد به بررسی ویژگی های روانسنجی اقتباس ایرانی مقیاس بدبینی دفاعی، به عنوان یک ابزار مناسب جهت اندازه گیری میزان بدبینی دفاعی افراد، در نمونه ای از دانشجویان ایرانی بپردازد.

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف، ماهیتی کاربردی دارد و روش گردآوری داده ها به شیوه توصیفی-همبستگی، با تأکید بر تحلیل عاملی، انجام شده است. در این مطالعه، ویژگی های روانسنجی ابزار از طریق بررسی اعتبار^{۱۶} و روایی^{۱۷} ارزیابی شده اند. برای سنجش اعتبار، معیارهایی همچون آلفای کرونباخ^{۱۸}، اعتبار مرکب^{۱۹} و آزمون بازآزمایی^{۲۰} مورد محاسبه و تحلیل قرار گرفته اند. علاوه بر این، روایی ابزار با روش های گوناگون از جمله بررسی همبستگی هر

1 Eronen

2 Cano

3 Riveiro

4 Thomas

5 Defensive Pessimism Questionnaire

6 Chang

7 Martin

8 Lim

9 Ramirez-Maestre

10 Shimizu

11 Szpitalak

12 Çelik-Örücü

13 Beck Hopelessness Scale

14 Life Orientation Test

15 Scheier

16 Reliability

17 Validity

18 Cronbach's alpha

19 Composite reliability

20 Test-retest reliability

ماده با نمره کل (روایی ماده‌ها)^۱، ارزیابی نظر متخصصان (روایی محتوایی)^۲، تحلیل همبستگی نتایج با پرسشنامه‌های مرتبط با افسردگی، اضطراب عمومی و اضطراب اجتماعی (روایی همگرا)^۳، و در نهایت، تحلیل عاملی تأییدی (روایی سازه)^۴ مورد بررسی قرار گرفته است.

مشارکت‌کنندگان

جامعه این پژوهش عبارت از دانشجویان دوره کارشناسی و کارشناسی‌ارشد دانشگاه زنجان در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۰۴ بودند که حجم تقریبی آن حدود ۱۰۰۰۰ نفر است. به منظور انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای استفاده شد که هر یک از دانشکده‌های علوم انسانی، کشاورزی، فنی مهندسی و علوم پایه یک خوشه بودند. داخل هر دانشکده چند رشته به تصادف انتخاب شد. از بین رشته‌های انتخاب شده نیز به طور تصادفی چند کلاس انتخاب شدند و از دانشجویان این کلاس‌ها خواسته شد به پرسشنامه‌های پژوهش پاسخ دهند. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد که با سطح خطای ۰/۰۵، تعداد نفر تعیین شد. اما با در نظر گرفتن احتمال بی‌پاسخی پرسشنامه‌ها بین ۴۰۰ تن از دانشجویان توزیع شد. در نهایت پس از کنار گذاشتن ۲۵ پرسشنامه با اطلاعات ناقص اطلاعات ۳۷۵ شرکت‌کننده وارد تحلیل نهایی شدند. پرسشنامه‌های پژوهش به صورت کاغذی و برخط در بستر پایگاه اینترنتی PORSLINE بین شرکت‌کنندگان توزیع شد و پس از توضیح اهداف پژوهش و تأکید بر حفظ محرمانگی و داوطلبانه بودن، رضایت‌آگاهانه آن‌ها برای شرکت در پژوهش کسب شد. از بین ۳۷۵ دانشجوی شرکت‌کننده در این پژوهش ۲۴۰ تن دختر و ۱۳۵ تن پسر بودند. ۲۹۸ تن در دوره کارشناسی و ۷۷ تن در دوره کارشناسی ارشد تحصیل می‌کردند. میانگین سنی شرکت‌کنندگان ۲۳/۱۲ و انحراف معیار آن ۹/۰۸ بود.

ابزار پژوهش

در ادامه ابزارهای پژوهش معرفی شده‌اند.

پرسشنامه بدینی دفاعی (DPQ): این پرسشنامه نخستین بار توسط نورم (۲۰۰۱) برای ارزیابی میزان بدینی دفاعی طراحی شد. این ابزار شامل ۱۲ ماده است که بر اساس یک مقیاس ۷ درجه‌ای لیکرت، از ۱ (اصلاً در مورد من صدق نمی‌کند) تا ۷ (کاملاً در مورد من صدق می‌کند)، تنظیم شده است. نمرات بالاتر در این پرسشنامه نشان‌دهنده احتمال بیشتر استفاده از بدینی دفاعی است. اگرچه این پرسشنامه به‌عنوان یک ابزار تک‌بعدی برای سنجش بدینی دفاعی در نظر گرفته شده است، تحلیل عاملی نشان می‌دهد که دو عامل مرتبط اما متمایز، یعنی انتظارات منفی و درگیری ذهنی، در آن وجود دارند (رامیرز-مستر^۵ و همکاران، ۲۰۲۰). نورم و کانتور اعتبار این پرسشنامه را تأیید کرده‌اند و آن را ابزاری با قابلیت پیش‌بینی مناسب ارزیابی نموده‌اند (تومانیاس و همکاران، ۲۰۱۰). در مطالعه لیم^۶ (۲۰۰۹)، ضرایب آلفای کرونباخ برای مقیاس ترکیبی ۱۲ سؤالی ۰/۷۸، برای خرده مقیاس انتظارات منفی ۰/۷۹ و برای خرده مقیاس بازتاب ۵ سؤالی ۰/۷۳ بود. همچنین در مطالعه فراداس و همکاران (۲۰۱۹) آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمد. باجکار و بابیاک^۷ (۲۰۲۰) نیز سازگاری درونی این پرسشنامه را با آلفای کرونباخ ۰/۷۹ قابل قبول اعلام کردند.

پرسشنامه تجدید نظر شده جهت گیری زندگی (LOT-R): پرسشنامه جهت‌گیری زندگی (LOT-R) در سال ۱۹۹۴ توسط شیبر و همکاران (۱۹۹۴) طراحی شد و هدف آن سنجش میزان خوش‌بینی سرشتی در افراد نوجوان و بزرگسال است. این پرسشنامه شامل ۱۰ عبارت است که پاسخ‌دهندگان باید میزان موافقت یا مخالفت خود با هر عبارت را در یک طیف ۴ درجه‌ای، از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم مشخص کنند. در این مقیاس، ۴ عبارت به عنوان گویه‌های انحرافی در نظر گرفته شده‌اند و نمره‌ای به آن‌ها تعلق نمی‌گیرد. ۳ عبارت به سنجش خوش‌بینی می‌پردازند و ۳ ماده سنجش بدینی را بر عهده دارند. گویه‌های خوش‌بینی و بدینی به‌گونه‌ای محاسبه می‌شوند که نمرات بالاتر به ترتیب نشان‌دهنده سطوح بالاتر خوش‌بینی و بدینی است. شیبر و همکاران (۱۹۹۴) روایی این پرسشنامه را از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۸ تأیید کردند. همچنین، اعتبار آن را در بازه‌های زمانی مختلف بررسی کردند که نتایج نشان‌دهنده ضریب پایایی ۰/۶۸ پس از یک سال، ۰/۶۰ پس از دو سال، ۰/۵۶ پس از سه سال و ۰/۶۸ پس از چهار سال بود. علاوه بر این، تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی نیز روایی این ابزار را تأیید کردند. در مطالعه‌ای که توسط کجیاف و همکاران (۱۳۸۵) در ایران انجام شد، اعتبار پرسشنامه جهت‌گیری زندگی با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۴ گزارش شد. همچنین، روایی همزمان این پرسشنامه از طریق همبستگی منفی با افسردگی (۰/۶۵-) و همبستگی مثبت با خود تسلط‌یابی (۰/۷۳) تأیید گردید.

مقیاس عاطفه مثبت و عاطفه منفی (PANAS): این مقیاس یک ابزار خودسنجی ۲۰ ماده‌ای است که برای اندازه‌گیری دو بعد خلقی، یعنی عاطفه منفی و عاطفه مثبت، طراحی شده است (واتسون^۸ و همکاران، ۱۹۸۸). هر خرده مقیاس شامل ۱۰ ماده است. ماده‌ها بر اساس یک مقیاس پنج‌درجه‌ای، از ۱ (بسیار کم یا هیچ‌گونه) تا ۵ (بسیار زیاد)، توسط شرکت‌کنندگان رتبه‌بندی می‌شوند و دامنه نمرات برای هر خرده مقیاس بین ۱۰ تا ۵۰ است. این مقیاس از ویژگی‌های مطلوب روانسنجی برخوردار است. ضرایب سازگاری درونی (آلفا) برای خرده مقیاس عاطفه مثبت ۰/۸۸ و برای خرده مقیاس عاطفه منفی ۰/۸۷ گزارش شده است. در بررسی اعتبار آزمون از طریق بازآزمایی با فاصله ۸ هفته‌ای، ضریب اعتبار برای خرده مقیاس عاطفه مثبت ۰/۶۸ و برای

1 Item validity

2 Content validity

3 Convergent validity

4 Construct validity

5 Ramirez-Maestre

6 Lim

7 Bajcar & Babiak

8 Life Orientation Test - revised

9 Positive and negative affect scales

10 Watson

خرده مقیاس عاطفه منفی ۰/۷۱ به دست آمده است. از لحاظ روایی، همبستگی‌های میان این خرده‌مقیاس‌ها با برخی ابزارهای سنجش مرتبط با سازه‌های عاطفی، مانند اضطراب و افسردگی، بالا گزارش شده است. برای مثال، همبستگی خرده مقیاس عاطفه منفی با سیاهه افسردگی بک (BDI) ۰/۵۸ و همبستگی خرده مقیاس عاطفه مثبت با این پرسشنامه ۰/۳۶- بوده است. همچنین، همبستگی خرده مقیاس عاطفه منفی با مقیاس اضطراب آشکار پرسشنامه اضطراب آشکار-نهان ۰/۵۱ و همبستگی خرده مقیاس عاطفه مثبت با مقیاس اضطراب آشکار ۰/۳۵- گزارش شده است (واتسون و همکاران، ۱۹۸۸). نتایج مطالعه بخشی‌پور و دژکام (۱۳۸۴) نشان می‌دهد که الگوی دو عاملی برازنده‌ترین الگو است ($p < ۰/۰۱$). از لحاظ روایی نیز با استفاده از این ابزار می‌توان به خوبی بیماران مضطرب و افسرده را از یکدیگر تفکیک کرد ($p < ۰/۰۵$) و آلفای کرونباخ کل این مقیاس برابر با ۰/۸۷ است.

یافته‌های پژوهش

در جدول ۱ اطلاعات توصیفی از جمله میانگین و انحراف معیار هر ماده، همبستگی ماده با نمره کل پرسشنامه و کجی و کشیدگی گزارش شده‌اند. همچنین دو شاخص CVI و CVR نیز برای ارزیابی روایی محتوایی گزارش شده‌اند.

جدول ۱

شاخص‌های توصیفی مربوط به وضعیت هر یک از گویه‌ها

گویه	میانگین	انحراف معیار	همبستگی سؤال-نمره کل	کجی	کشیدگی	CVR	CVI
۱	۲/۲۵	۱/۳۰	۰/۳۹**	-۰/۲۴	۰/۳۳	۰/۹۰	۱
۲	۲/۱۰	۱/۳۲	۰/۳۲**	-۰/۰۹	۰/۷۴	۰/۹۰	۰/۹۹
۳	۲/۱۵	۱/۳۱	۰/۳۹**	-۰/۱۴	-۰/۱۲	۰/۹۰	۰/۹۰
۴	۲/۲۸	۱/۲۲	۰/۳۱**	-۰/۲۲	۰/۲۱	۱	۰/۹۹
۵	۲/۰۸	۱/۲۷	۰/۲۶**	-۰/۱۰	۰/۳۸	۱	۱
۶	۲/۲۶	۱/۲۵	۰/۳۲**	-۰/۳۵	۰/۵۴	۰/۹۰	۰/۹۹
۷	۲/۰۵	۱/۳۸	۰/۳۶**	-۰/۰۲	۰/۲۹	۱	۱
۸	۲/۱۵	۱/۲۸	۰/۴۴**	-۰/۱۵	-۰/۴۰	۰/۹۰	۰/۹۰
۹	۲/۱۰	۱/۳۷	۰/۳۵**	-۰/۱۲	-۰/۲۵	۱	۱
۱۰	۲/۱۳	۱/۲۴	۰/۴۳**	-۰/۰۵	۰/۶۲	۱	۰/۹۴
۱۱	۲/۲۱	۱/۳۳	۰/۴۲**	-۰/۱۸	۰/۷۲	۰/۸۰	۰/۹۴
۱۲	۲/۰۷	۱/۳۰	۰/۴۴**	-۰/۰۲	۰/۸۰	۱	۱

** $P < ۰/۰۱$

اعتبار: ضریب آلفای کرونباخ برای عامل درگیری ذهنی ۰/۷۴، برای عامل انتظار منفی ۰/۷۸ و برای کل مقیاس ۰/۷۶ به دست آمده است که در سطح قابل قبول است. پایایی آزمون با دو بار اجرای آزمون با فاصله یک هفته در یک گروه ۲۴ نفری از دانشجویان بررسی شد. همبستگی درون‌طبقه‌ای^۱ ۰/۹۱ بین دو بار اجرای آزمون در یک گروه، شاهدی برای اعتبار مقیاس است. با این بررسی اعتبار مقیاس بدینی دفاعی تأیید شد.

روایی محتوایی: برای بررسی و تضمین روایی محتوایی، گروهی متشکل از چهار متخصص روان‌شناسی بالینی و روانسنجی به‌طور جداگانه درباره ارتباط هر ماده با هدف آزمون بحث کردند و دیدگاه‌های خود را ارائه دادند. در این تعاملات، پیشنهادها اصلاحی متخصصان مورد بررسی قرار گرفت و در کنار استدلال‌های پژوهشگر به بحث گذاشته شد. اغلب پیشنهادها به شفاف‌سازی محتوای ماده‌ها مربوط می‌شد و پس از تبادل نظر توافق حاصل می‌شد. یکی از تفاوت‌های مشاهده‌شده میان ماده‌های گزارش شده توسط لیم (۲۰۰۹) و این پژوهش، مربوط به سؤال ۱۰ با مضمون تصور می‌کنم که اگر همه چیز خوب پیش می‌رفت، چه حسی داشتم بود. این سؤال در پژوهش لیم به دلیل عدم همخوانی با سازه زیربنایی حذف شده بود، اما با نظر متخصصان، در این مطالعه حفظ شد. پس از دریافت اصلاحات پیشنهادی درباره محتوای سؤال‌ها، روایی محتوایی به‌عنوان میزان ارتباط نظری سؤال‌ها با هدف آزمون، تأیید شد. برای سنجش کمی روایی محتوایی، شاخص‌های CVI و CVR محاسبه شدند. پرسشنامه در اختیار ۲۰ متخصص قرار گرفت و از آنان خواسته شد تا میزان تناسب و ضرورت هر سؤال را ارزیابی کنند. طبق داده‌های ارائه‌شده در جدول ۱، شاخص CVR برای تمامی گویه‌ها بیش از ۰/۸ و شاخص CVI برای همه آن‌ها بیش از ۰/۹ بود. این نتایج نشان داد که هر دو شاخص برای تمامی ماده‌ها در سطح مطلوبی قرار دارند.

روایی همگرا: برای اطمینان از روایی همگرایی آزمون، همبستگی آن با نمره حاصل از پرسشنامه عاطفه مثبت و عاطفه منفی (PANAS) و جهت‌گیری زندگی (LOT) بررسی شد. طبق اطلاعات گزارش شده در جدول ۲ همبستگی بین بدینی دفاعی با عاطفه منفی ۰/۱۰، با عاطفه مثبت

¹ Intraclass Correlation

۰/۰۹-، با خوشبینی ۰/۱۵- و با بدبینی ۰/۱۷+ به دست آمده است؛ بنابراین پرسشنامه بدبینی دفاعی طبق انتظار نظری با سازه‌های مشابه دارای رابطه معنی‌دار است و لذا روایی همگرا تأیید می‌شود.

جدول ۲

ماتریس همبستگی برای روایی همگرا

خوش‌بینی	بدبینی	عاطفه مثبت	عاطفه منفی	درگیری ذهنی	انتظار منفی
خوش‌بینی	۱				
بدبینی	۰/۲۳**				
عاطفه مثبت	۰/۱۵**	۱			
عاطفه منفی	۰/۱۵**	۰/۱۰*	۱		
انتظار منفی	۰/۱۴**	۰/۱۲*	۰/۰۵-	۱	
درگیری ذهنی	۰/۱۷**	۰/۱۴**	۰/۱۱-	۰/۲۱**	۱
بدبینی دفاعی	۰/۱۵*	۰/۱۷**	۰/۰۹-	۰/۶۹**	۰/۷۵**

روایی عاملی: با توجه به اینکه پرسشنامه بدبینی دفاعی قبلاً در پژوهش نورم (۲۰۰۱) و لیم (۲۰۰۹) به کار رفته و ساختار عاملی آن مشخص بود برای ارزیابی روایی عاملی از تحلیل عاملی تأییدی با نرم‌افزار LISREL-10.2 استفاده شد. شاخص‌های برازش مدل در جدول ۳ گزارش شده است.

جدول ۳

شاخص‌های ارزیابی برازش کلی مدل اندازه‌گیری

شاخص	مقدار	حد مطلوب	وضعیت
X ²	۸۸/۶۴	-	-
df	۵۱	-	-
P	۰/۰۰	> ۰/۰۵	نامطلوب
X ² /df	۱/۷۴	< ۳	مطلوب
RMSEA	۰/۰۴۴	< ۰/۰۵	مطلوب
GFI	۰/۹۶	> ۰/۹	مطلوب
AGFI	۰/۹۴	> ۰/۹	مطلوب
SRMR	۰/۰۴	< ۰/۰۵	مطلوب
TLI	۰/۹۴	> ۰/۹	مطلوب
NFI	۰/۹۰	> ۰/۹	مطلوب
CFI	۰/۹۶	> ۰/۹	مطلوب

بنا بر اطلاعات جدول ۳، از بین ۹ شاخص بررسی شده هشت شاخص در وضعیت مطلوب قرار دارند. مقادیر مطلوب در جدول بالا بر اساس مولر و هنکوک^۱ (۲۰۱۸) منظور شده است. مقدار خی دو به حجم نمونه حساس است و در نمونه‌های بزرگ شاخص معتبری برای ارزیابی برازش مدل نیست. بنابراین می‌توان گفت برازش کلی مدل اندازه‌گیری مطلوب و پذیرفتنی است. نتایج مدل تحلیل عاملی تأییدی در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴

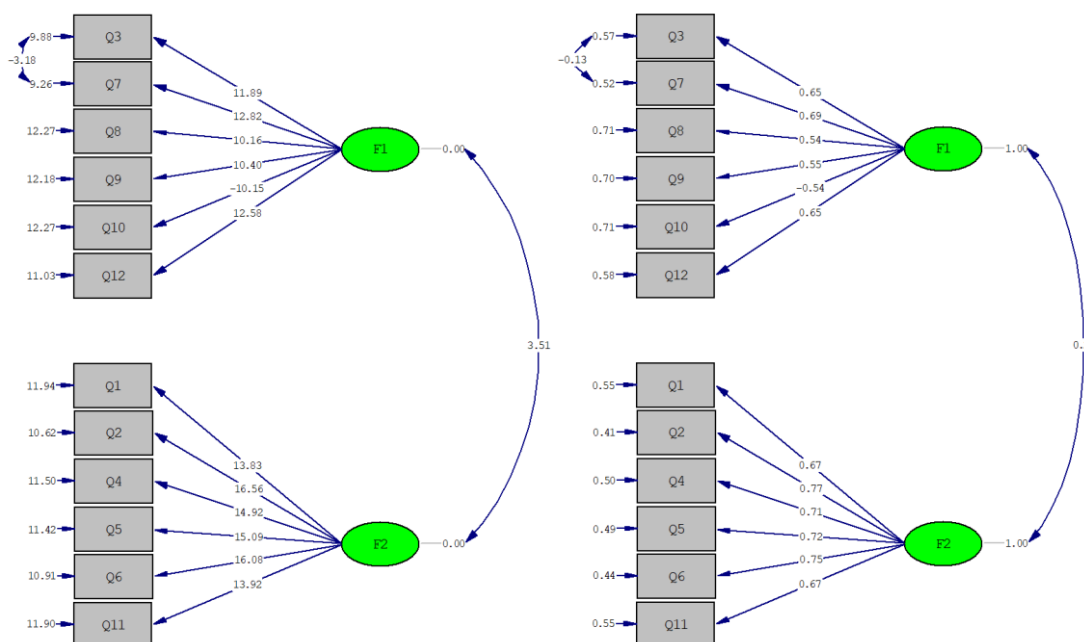
نتایج تحلیل مدل اندازه‌گیری و شاخص‌های ارزیابی جزئی برای پرسشنامه بدبینی دفاعی

مقدار t	ضریب استاندارد	نشانه‌گر
۱۱/۸۹	۰/۶۵	۳- من با دقت همه نتایج ممکن را در نظر می‌گیرم.
۱۲/۸۲	۰/۶۹	۷- من سعی می‌کنم تصور کنم اگر مشکلی پیش آمد، چگونه می‌توانم آن را حل کنم.
۱۰/۱۶	۰/۵۴	۸- من مراقب هستم که در این شرایط بیش از حد مطمئن به خودم نباشم.
۱۰/۴۰	۰/۵۵	۹- من زمان زیادی را صرف برنامه ریزی می‌کنم که یکی از این شرایط رخ دهد.
-۱۰/۱۵	-۰/۵۴	۱۰- من تصور می‌کنم اگر همه چیز خوب پیش نرود، چه حسی خواهم داشت.
۱۲/۵۸	۰/۶۵	۱۲- در نظر گرفتن اینکه چه چیزی ممکن است اشتباه پیش برود به من کمک می‌کند تا آماده شوم.
۱۱/۸۳	۰/۶۷	۱- من اغلب با انتظار بدترین نتیجه شروع می‌کنم، حتی اگر احتمالاً همه چیز خوب پیش برود.
۱۶/۵۶	۰/۷۷	۲- من نگران هستم که همه چیز چگونه پیش خواهد رفت.
۱۴/۹۲	۰/۷۱	۴- من اغلب نگران هستم که نتوانم به قصدهایم برسم.
۱۵/۰۹	۰/۷۲	۵- من زمان زیادی را صرف تصور اینکه چه چیزی ممکن است اشتباه پیش برود می‌کنم.
۱۶/۰۸	۰/۷۵	۶- من تصور می‌کنم اگر همه چیز بد پیش برود، چه حسی خواهم داشت.
۱۳/۹۲	۰/۶۷	۱۱- در این شرایط، گاهی اوقات بیشتر نگران این هستم که احمق به نظر برسم تا اینکه واقعاً خوب عمل کنم.

1 Mueller & Hancock

در جدول شماره ۴ بار عاملی استاندارد، مقدار t و درصد واریانس استاندارد تبیین شده برای تک تک سؤال‌های مربوط به دو بعد بدبینی دفاعی مشخص شده‌اند. ملاک ارزیابی، میزان ارتباط هر سؤال با عامل زیربنایی مقدار t و معناداری آن است. مقدار t بالای ۲ دلالت بر معناداری رابطه هر سؤال با عامل زیربنایی دارد. همان طور که از جدول مشخص است همه ماده‌ها رابطه معنی‌داری با عامل زیربنایی دارند.

در تصویر ۱ پارامتر استاندارد و در تصویر ۲ مقادیر t گزارش شده است.

تصویر ۲: مقادیر t برای رابطه گویه با عامل‌ها

تصویر ۱: پارامتر استاندارد برای رابطه گویه‌ها با عامل‌ها

بحث و نتیجه‌گیری

بدبینی دفاعی یک راهبرد مقابله‌ای شناختی است که به افراد کمک می‌کند تا با موقعیت‌های استرس‌زا و چالش برانگیز به‌ویژه در زمینه‌های تحصیلی و شغلی مقابله کنند. این راهبرد شامل دو مؤلفه اصلی است: انتظارات غیرواقعی پایین از خود و بازتاب یا درگیری ذهنی که به فکر کردن درباره‌ی تمامی احتمالات قبل از اقدام برای جلوگیری از شکست مربوط می‌شود. افرادی که از بدبینی دفاعی استفاده می‌کنند، خود را برای شکست‌های احتمالی آماده کرده و به این ترتیب انگیزه‌ای برای تلاش بیشتر ایجاد می‌کنند. این رویکرد به آنها اجازه می‌دهد تا اضطراب خود را مهار کرده و آن را به سمت دستیابی به اهداف بالاتر هدایت کنند، درحالی که ممکن است خودپنداره منفی و احساس نارضایتی از عملکرد نیز داشته باشند. با توجه به اینکه بدبینی دفاعی تاکنون در ایران مورد بررسی قرار نگرفته است، در مرحله اول ضروری است که ابزار اندازه‌گیری آن معرفی و اعتبارسنجی گردد؛ لذا این پژوهش با هدف بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه بدبینی دفاعی (DPQ) در جامعه دانشجویان دانشگاه زنجان انجام شد. این پرسشنامه که توسط نورم (۲۰۰۱) طراحی شده، شامل ۱۲ ماده و یک مقیاس ۷ درجه‌ای لیکرت است و در آن نمرات بالاتر نشان‌دهنده احتمال بیشتر استفاده از بدبینی دفاعی است. در این مطالعه، برخلاف پژوهش‌های مشابه نظیر مطالعه لیم (۲۰۰۹) و رامیرز ماستره و همکاران (۲۰۲۰) که ماده ۱۰ را حذف کردند، این ماده (که بیان می‌کند «تصور می‌کنم اگر همه چیز خوب پیش می‌رفت چه احساسی داشتم») باقی ماند. یکی از دلایل این انتخاب، نظریه نورم است که بیان می‌کند افرادی که به پیامدهای منفی می‌اندیشند، معمولاً به نتایج مثبت نیز توجه دارند (نورم و چانگ، ۲۰۰۱). بنابراین، این ماده حفظ شد تا فرآیند تفکر بدبینان دفاعی به طور جامع‌تری منعکس گردد. در مجموع نتایج نشان داد که این پرسشنامه از اعتبار و روایی قابل‌قبولی برخوردار است و می‌تواند به‌عنوان ابزاری معتبر برای سنجش بدبینی دفاعی در جامعه ایرانی مورد استفاده قرار گیرد.

اعتبار پرسشنامه بدبینی دفاعی از طریق ضریب آلفای کرونباخ و آزمون بازآزمایی بررسی شد. ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۷۶ و برای خرده مقیاس‌های انتظار منفی و درگیری ذهنی به ترتیب ۰/۷۸ و ۰/۷۴ به دست آمد که نشان‌دهنده همسانی درونی قابل‌قبول ابزار است. همچنین، پایایی بازآزمایی با فاصله یک هفته ۰/۹۱ بود که نشان‌دهنده ثبات زمانی بالای پرسشنامه است. روایی پرسشنامه از طریق روایی محتوایی، روایی همگرا و روایی عاملی بررسی شد. روایی محتوایی با استفاده از شاخص‌های CVI و CVR تأیید شد که نشان‌دهنده مناسب بودن محتوای سؤالات برای سنجش بدبینی دفاعی است. روایی همگرا نیز از طریق همبستگی پرسشنامه بدبینی دفاعی با پرسشنامه‌های عاطفه مثبت و منفی (PANAS) و جهت‌گیری زندگی (LOT) بررسی شد. همبستگی مثبت بدبینی دفاعی با عاطفه منفی و بدبینی، و همبستگی منفی آن با عاطفه مثبت و خوش‌بینی، نشان‌دهنده روایی همگرایی مناسب این ابزار است. روایی عاملی نیز از طریق تحلیل عاملی تأییدی بررسی شد. نتایج نشان داد که مدل دو عاملی (انتظار منفی و درگیری

ذهنی) برازش مناسبی با داده‌ها دارد. شاخص‌های برازش مدل مانند GFI، CFI و RMSEA در وضعیت مطلوبی قرار داشتند که نشان‌دهنده تأیید ساختار عاملی پرسشنامه است.

لیم (۲۰۰۹) در پژوهش خود درباره ویژگی‌های روانسنجی همین پرسشنامه اعتبار از طریق ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه را ۰/۷۸، برای بعد انتظار منفی را ۰/۷۹ و برای بعد درگیری ذهنی را ۰/۷۳ گزارش کرد. همچنین در مطالعه سلیک اوروکو (۲۰۱۳) نیز اعتبار از طریق ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۸۱، برای بعد انتظار منفی ۰/۷۸ و برای درگیری ذهنی ۰/۶۴ به دست آمد. در مطالعه رامیرز ماستره و همکاران (۲۰۲۰) اعتبار پرسشنامه بدینی دفاعی از طریق بازآزمایی بررسی و نتایج نشان داد که همبستگی‌های بالایی برای درگیری ذهنی (۰/۷۳) و برای انتظار منفی (۰/۸۲) بین نمرات در دو زمان مختلف وجود دارد، که نشان‌دهنده ثبات زمانی کافی این ابزار بود. همچنین در این پژوهش، روایی همگرا با محاسبه همبستگی نمرات دو بعد پرسشنامه بدینی دفاعی (انتظار منفی و درگیری ذهنی) با پرسشنامه عاطفه مثبت و منفی (PANAS) و پرسشنامه تجدیدنظر شده جهت‌گیری زندگی (LOT-R) مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که بین بعد خوش‌بینی پرسشنامه جهت‌گیری زندگی و دو بعد بدینی دفاعی رابطه منفی وجود دارد، در حالی که بین بعد بدینی پرسشنامه جهت‌گیری زندگی و دو بعد بدینی دفاعی رابطه مثبت مشاهده شد. همچنین، رابطه منفی بین عاطفه مثبت و دو بعد بدینی دفاعی و رابطه مثبت بین عاطفه منفی و دو بعد بدینی دفاعی یافت شد. تمامی این همبستگی‌ها، به جز رابطه عاطفه مثبت و بعد درگیری ذهنی، از نظر آماری معنی‌دار بودند. زیبتالاک (۲۰۱۶) در مطالعه‌ی خود بر روی نسخه لهستانی این پرسشنامه که شامل ۱۷ سؤال (۴ سؤال بدون نمره‌گذاری) و دو خرده‌مقیاس بدینی و بازتاب بود، اعتبار از طریق ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه را ۰/۷۶، برای بعد بدینی را ۰/۷۴ و برای بعد بازتاب را ۰/۶۵ گزارش کرد. اعتبار از طریق دونیمه‌کردن ۰/۷۷ و از طریق بازآزمایی ۰/۸۸ به دست آمد. تحلیل عاملی تأییدی همان دو بعد بدینی و بازتاب را نشان داد؛ اما تحلیل عاملی اکتشافی ۳ بعد انتظار شکست، بازتاب و انتظار موفقیت را از یکدیگر متمایز کرد. در پژوهش شیمیزو و همکاران (۲۰۱۹) آلفای کرونباخ برای نسخه‌ی ژاپنی پرسشنامه بدینی دفاعی ۰/۷۵ به دست آمد. همچنین آراکی^۱ (۲۰۰۸) با اقتباس از پرسشنامه بدینی دفاعی نورم، یک پرسشنامه ۲۴ ماده‌ای ساخت که تحلیل عاملی چهار عامل بدینی، تجربیات گذشته، بازتاب مثبت و تلاش را در آن نشان می‌داد. این پرسشنامه نیز سازگاری درونی و پایایی بازآزمایی بالایی داشت.

بر این اساس، پرسشنامه بدینی دفاعی به‌عنوان ابزاری معتبر و روا می‌تواند در پژوهش‌های آینده برای بررسی رابطه بدینی دفاعی با سایر سازه‌های روان‌شناختی مانند اضطراب، عزت‌نفس، عملکرد تحصیلی و شغلی استفاده شود. این ابزار می‌تواند در محیط‌های بالینی برای شناسایی افراد با سطوح بالای بدینی دفاعی و طراحی مداخلات روان‌شناختی مناسب به کار رود. بدینی دفاعی به‌عنوان یک راهبرد مقابله‌ای شناختی می‌تواند هم اثرات مثبت و هم منفی بر عملکرد افراد داشته باشد؛ بنابراین، شناسایی و درک این سازه می‌تواند به بهبود عملکرد افراد در موقعیت‌های چالش‌برانگیز کمک کند.

با وجود نتایج نوآورانه این مطالعه، برخی محدودیت‌ها نیز وجود دارد. نمونه این مطالعه محدود به دانشجویان دانشگاه زنجان بود؛ بنابراین تعمیم‌پذیری نتایج به سایر جمعیت‌ها نیازمند بررسی بیشتر است. همچنین لازم است روایی و اعتبار این پرسشنامه در گروه‌های مختلف مانند بیماران روان‌پزشکی یا دانش‌آموزان بررسی شود که این امر می‌تواند به تعمیم‌پذیری بیشتر نتایج کمک کند. همچنین انتقادهای وارده بر پرسشنامه‌هایی خودگزارشی مانند عدم مطالعه رفتار واقعی بر این پرسشنامه نیز وارد است. به طور کلی، نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که پرسشنامه بدینی دفاعی ابزاری معتبر و روا برای سنجش بدینی دفاعی در جامعه دانشجویان ایرانی است. این ابزار می‌تواند در پژوهش‌های آینده و محیط‌های آموزشی و بالینی برای شناسایی افراد با سطوح بالای بدینی دفاعی و طراحی مداخلات مناسب مورد استفاده قرار گیرد. با توجه به تأثیر بدینی دفاعی بر عملکرد افراد در موقعیت‌های مختلف، شناسایی و درک این سازه می‌تواند به بهبود عملکرد و سلامت روان افراد کمک کند؛ لذا پیشنهاد می‌گردد پژوهشگران علاقه‌مند به این حیطه این سازه را با روش‌های جامع‌تر و در جمعیت‌های گوناگون مورد مطالعه قرار دهند.

سپاس‌گزاری

نویسندگان از همه شرکت‌کنندگان در پژوهش و همچنین معاونت پژوهشی دانشکده علوم انسانی دانشگاه زنجان که فرایند اجرا را تسهیل کردند قدردانی می‌کنند.

ملاحظات اخلاقی

پیش از اجرای پژوهش اهداف پژوهش به شرکت‌کنندگان توضیح داده شد و رضایت آگاهانه آنان اخذ شد. ملاک‌ها و ضوابط اخلاقی انجمن روان‌شناسی آمریکا و ملاک‌های اخلاقی سازمان نظام روان‌شناسی و مشاوره ایران در این پژوهش رعایت شده است. تمام موارد اخلاقی شامل رازداری، در اولویت بودن سلامت روان‌شناختی شرکت‌کنندگان، امانت‌داری، دقت در استناددهی، قدردانی از دیگران، رعایت ارزش‌های اخلاقی در گردآوری داده‌ها، رعایت حریم خصوصی شرکت‌کنندگان توسط پژوهشگران مدنظر قرار گرفته است.

حامی مالی

تمام منابع مالی و هزینه پژوهش و انتشار مقاله تماماً بر عهده نویسندگان بوده و هیچ‌گونه حمایت مالی دریافت نشده است.

¹ Araki

مشارکت نویسندگان

در این پژوهش محمود کاظمی به ایده‌پردازی، تدوین مبانی نظری، انتخاب موضوع و مکاتبات پرداخته است و محدثه علامی در جمع‌آوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها مشارکت کرده است. هر دو نویسنده در نگارش و تنظیم متن مشارکت کرده‌اند.

تعارض منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ گونه تعارض منافی ندارند.

منابع

- بازرگان، ع.، سرمد، ز. و حجازی، ا. (۱۳۹۸). روش تحقیق در علوم رفتاری. انتشارات آگاه.
- بخشی‌پور، ع.، دژکام، م. (۱۳۸۴). تحلیل عاملی تأییدی مقیاس عاطفه مثبت و منفی. *مجله روانشناسی*، ۳۶ (۹)، ۳۵۱-۳۶۵.
- ترصفی، م.، کلانتر کوشه، س. م. و لستر، د. (۱۳۹۴). هنجاریابی پرسشنامه احساس شکست و رابطه آن با افسردگی در میان دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی. *فصلنامه مطالعات روانشناسی بالینی*، ۵ (۱۹)، ۸۱-۹۸.
- سلطانی، ف. و حسینی، س. ف. (۱۳۹۷). ارتباط حمایت‌های اجتماعی با پرخاشگری و ناامیدی در پرستاران. *پژوهش پرستاری*، ۱۳ (۲)، ۷۴-۷۹.
- کجیاف، م. ب.، عریضی، ح. ر. و خدابخشی، م. (۱۳۸۵). هنجاریابی، پایایی، و روایی مقیاس خوش بینی و بررسی رابطه‌ی بین خوش بینی، خود تسلطیابی، و افسردگی در شهر اصفهان. *مطالعات روان‌شناختی*، ۲ (۲۰۱)، ۵۱-۶۸.

References

- Kajbaf, M. B., Arizi, H. R. & Khodabakhshi, M. (2006). Standardization, reliability, and validity of the optimism scale in Esfahan and a survey of the relationship between optimism, self-mastery, and depression. *Journal of Psychological Studies*, 2(1), 51-68.
- Soltani, F., & Hosseini, F. (2018). The relationship of social support with aggression and hopelessness in nurses. *Iranian Journal of Nursing Research*, 13(2), 74-80. [Persian]
- Tarsafi, M. , Kalantar Kousheh, S. M. and Lester, D. (2015). Exploratory Factor analysis of the Defeat Scale and its Relationship with Depression and Hopelessness among Iranian University Students. *Clinical Psychology Studies*, 6(19), 81-98. [Persian]
- Bazargan, A., Sarmad, Z., & Hejazi, E. (2019). Research methodology in behavioral sciences. Agah Publications. [Persian]
- Bakshipour, A., & Dezhkam, M. (2005). Confirmatory factor analysis of the Positive and Negative Affect Schedule (PANAS). *Journal of Psychology*, 36(9), 351-365. [Persian]
- Araki, Y. (2008). Japanese college students' pessimism, coping strategies and anxiety: Validation of the Japanese Defensive Pessimism Inventory (JDPI). *Shinrigaku Kenkyu: The Japanese Journal of Psychology*, 79(1), 9-17.
- Bajcar, B., & Babiak, J. (2020). Neuroticism and cyberchondria: The mediating role of intolerance of uncertainty and defensive pessimism. *Personality and Individual Differences*, 162, 110006.
- Cano, F., Martin, A. J., Ginns, P., & Berbén, A. (2018). Students' self-worth protection and approaches to learning in higher education: Predictors and consequences. *Higher Education*, 76, 163-181.
- Cantor, N., Norem, J. K., Niedenthal, P. M., Langston, C. A., & Brower, A. M. (1987). Life tasks, self-concept ideals, and cognitive strategies in a life transition. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(6), 1178.
- Çelik-Örücü, M. (2013). Psychometric Evaluation of the Turkish Version of the Defensive Pessimism Scale. *Eurasian Journal of Educational Research*, 53, 115-130.

- Eronen, S., Nurmi, J.-E., & Salmela-Aro, K. (1998). Optimistic, defensive-pessimistic, impulsive and self-handicapping strategies in university environments. *Learning and Instruction*, 8(2), 159-177.
- Ferradás, M. d. M., Freire, C., Núñez, J. C., & Regueiro, B. (2019). Associations between profiles of self-esteem and achievement goals and the protection of self-worth in university students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(12), 2218.
- Ferradás, M. d. M., Freire, C., Núñez, J. C., & Regueiro, B. (2020). The relationship between self-esteem and achievement goals in university students: The mediating and moderating role of defensive pessimism. *Sustainability*, 12(18), 7531.
- Garcia, T., Matula, J. S., Harris, C. L., Egan-Dowdy, K., Lissi, M. R., & Davila, C. (1995). *Worriers and Procrastinators: Differences in Motivation, Cognitive Engagement, and Achievement between Defensive Pessimists and Self-Handicappers*. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, San Francisco, CA, April 18-22, 1995.
- Gupta, J., & Myllem, H. (2020). Defensive Pessimism: A Cover For Self-Protection. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine*, 7(07), 6126-6131.
- Lee, J.-Z., Chen, C.-Y., & Liang, T.-L. (2010). A motivational analysis of defensive pessimist and long-term wellbeing after achievement feedback. *Bulletin of Educational Psychology*, 41 (4), 733-749.
- Lei, Y., & Duan, C. (2016). Relationships among Chinese college students' defensive pessimism, cultural values, and psychological health. *Counselling Psychology Quarterly*, 29(4), 335-355.
- Lim, L. (2009). A two-factor model of defensive pessimism and its relations with achievement motives. *The Journal of Psychology*, 143(3), 318-336.
- Martin, A. J., Marsh, H. W., & Debus, R. L. (2001). Self-handicapping and defensive pessimism: Exploring a model of predictors and outcomes from a self-protection perspective. *Journal of Educational Psychology*, 93(1), 87.
- Mueller, R. O., & Hancock, G. R. (2018). Structural equation modeling. In *The reviewer's guide to quantitative methods in the social sciences*. Routledge.
- Newman, L. S., Nibert, J. A., & Winer, E. S. (2009). Mnemic neglect is not an artifact of expectancy: The moderating role of defensive pessimism. *European Journal of Social Psychology*, 39(3), 477-486.
- Norem, J. K. (2001). Defensive pessimism, Optimism, and pessimism. In E. C. Chang (Ed.), *Optimism & pessimism: Implication for theory, research, and practice*. Washington DC: American Psychological Association.
- Norem, J. K. (2008a). Defensive pessimism as a positive self-critical tool. In E. C. Chang (Ed.), *Self-criticism and self-enhancement: Theory, research and clinical implications*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Norem, J. K. (2008b). Defensive pessimism, anxiety, and the complexity of evaluating self-regulation. *Social and Personality Psychology Compass*, 2(1), 121-134.
- Norem, J. K., & Cantor, N. (1986). Defensive pessimism: Harnessing anxiety as motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1208.
- Norem, J. K., & Chang, E. C. (2001). A very full glass: Adding complexity to our thinking about the implications and applications of optimism and pessimism research. In E. C. Chang (Ed.), *Optimism & pessimism: Implications for theory, research, and practice* (pp. 347-367). American Psychological Association.
- Norem, J. K., & Smith, S. (2006). Defensive Pessimism: Positive Past, Anxious Present, and Pessimistic Future. In L. J. Sanna & E. C. Chang (Eds.), *Judgments over time: The interplay of thoughts, feelings, and behaviors* (pp. 34-46). Oxford University Press.

- Ntoumanis, N., Taylor, I. M., & Standage, M. (2010). Testing a model of antecedents and consequences of defensive pessimism and self-handicapping in school physical education. *Journal of Sports Sciences*, 28(14), 1515-1525.
- Parra, E. L. (2009). *The Effect of Encouragement on Defensive Pessimism as an Anxiety Amplifier*. Honors thesis, Vanderbilt University, Department of Psychological Sciences.
- Ramírez-Maestre, C., Esteve, R., Serrano-Ibáñez, E. R., López-Martínez, A. E., Ruiz-Párraga, G. T., & Rivas-Moya, T. (2020). Psychometric characteristics and factorial structures of the Defensive Pessimism Questionnaire—Spanish Version (DPQ-SV). *Plos One*, 15(4), e0229695.
- Riveiro, J. M. S. (2014). Optimistic and defensive-pessimist students: Differences in their academic motivation and learning strategies. *The Spanish Journal of Psychology*, 17, E26.
- Scheier, M. F., Carver, C. S., & Bridges, M. W. (1994). Distinguishing optimism from neuroticism (and trait anxiety, self-mastery, and self-esteem): a reevaluation of the Life Orientation Test. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(6), 1063.
- Seebold, I. R. (2022). *Defensive Pessimism in Athletics: Examining the Relationship between Defensive Pessimism and Athletic Performance*. Honors thesis, Wellesley College, Department of Psychology.
- Seery, M. D., West, T. V., Weisbuch, M., & Blascovich, J. (2008). The effects of negative reflection for defensive pessimists: Dissipation or harnessing of threat? *Personality and Individual Differences*, 45(6), 515-520.
- Shimizu, H., Nakashima, K. i., & Morinaga, Y. (2019). The role of individual factors in friendship formation: Considering shyness, self-esteem, social skills, and defensive pessimism. *Japanese Psychological Research*, 61(1), 47-56.
- Showers, C., & Ruben, C. (1990). Distinguishing defensive pessimism from depression: Negative expectations and positive coping mechanisms. *Cognitive Therapy and Research*, 14, 385-399.
- Spencer, S. M., & Norem, J. K. (1996). Reflection and distraction defensive pessimism, strategic optimism, and performance. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22(4), 354-365.
- Szpitalak, M. (2016). *Nie taki pesymizm zły: Polska adaptacja Kwestionariusza Defensywnego Pesymizmu*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Thakre, N., & Sebastian, S. (2021). The role of perfectionism on self-regulation and defensive pessimism at workplace. *Journal of Psychosocial Research*, 16(1), 75-84.
- Thomas, S. P. (2011). In defense of defensive pessimism. *Issues in Mental Health Nursing*, 32(1), 1.
- Watson, D., Clark, L. A., & Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: the PANAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), 1063.
- Zeigler-Hill, V., Shackelford, T. K., Hangen, E. J., & Elliot, A. J. (2020). Encyclopedia of personality and individual differences. In *Encyclopedia of Personality and Individual Differences*.
- Zimmerman, E., & LaDuke, C. (2016). Every silver lining has a cloud: Defensive pessimism in legal education. *Cath. UL Rev.*, 66, 823.